

Практичні аспекти розроблення ефективних місцевих планів управління відходами

Діана РОДНАЯ,
еколог Асоціації «Український екологічний
альянс»

Стан сфери управління побутовими відходами

95%

Захоронення на полігонах та сміттєзвалищах

5%

Рециклінг

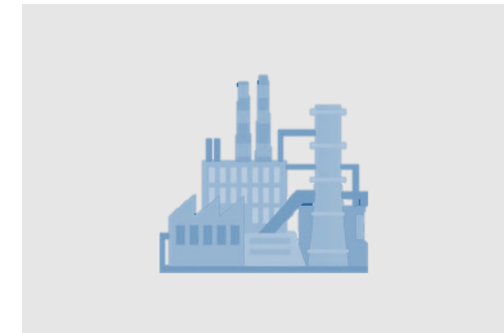
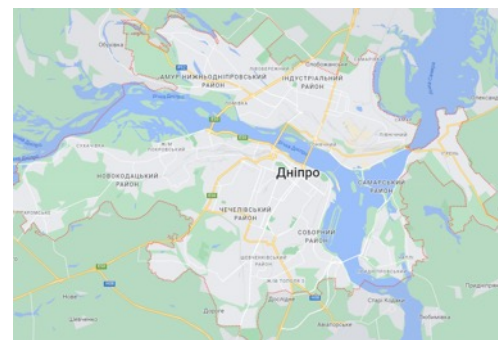
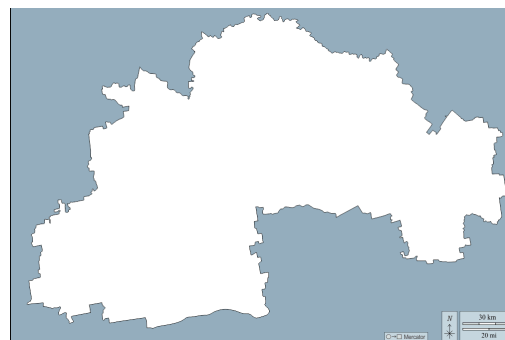

Цільові показники з управління побутовими відходами

Статтею 37 Закону України «Про управління відходами», частиною першою передбачено, що **органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників** щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Рік	Цільові показники України	Цільові показники Європейського Союзу
Підготовка до повторного використання та рециклінг побутових відходів		
2025	10%	55%
2030	20%	60%
2035	25%	65%
2040	35%	65%*
Захоронення побутових відходів		
2035	не встановлено	10%

Рівні стратегічного планування управління відходами в Україні

Національний план управління відходами (для всієї країни)

Заходи спрямовані на реалізацію державної політики у сфері управління відходами

Регіональні плани управління відходами (для кожної області)

Розрахунок об'єктів оброблення відходів (заводи МРФ, МВТ, полігони) на основі кластерного підходу

[Постанова КМУ від 30.06.2023 №667](#)
[Порядок розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами](#)

Місцеві плани управління відходами (для кожної територіальної громади)

Розміщення на території відповідних об'єктів оброблення відходів, забезпечення виконання цільових показників

[Постанова КМУ від 5.09.2023 №947](#)
[Порядок розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами](#)

Плани управління відходами підприємств, установ та організацій (для утворювачів відходів, які подають декларацію про відходи, суб'єктів господарювання у сфері управління відходами)

[Проект наказу Міндовкілля «Порядок розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій»](#)

Навіщо потрібні плани управління відходами

План управління відходами відіграє ключову роль у досягненні ефективного та сталого управління відходами. Головна мета – охарактеризувати всі потоки відходів та визначити варіанти їх оброблення. МПУВ допомагає:

1. Досягти узгодженості між стратегічним плануванням та досягненням цільових показників
2. Оцінка обсягів відходів та потужностей для їх оброблення
3. Визначити потреби для створення нових об'єктів оброблення відходів
4. Визначити систему управління відходами, що біологічно розкладаються (згідно Нацпрограми)
5. Визначити заходи запобігання утворенню відходів (згідно відповідної Напрограми)

Шлях розроблення та виконання місцевих планів управління відходами (МПУВ)

Нормативно-правова база

Закон України від 20.06.2022 № 2320-ІХ
«Про управління відходами»
([посилання](#))

Постанова КМУ від 5.09.2023 №947
«Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами» ([посилання](#))

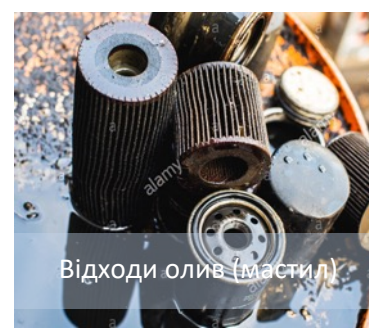
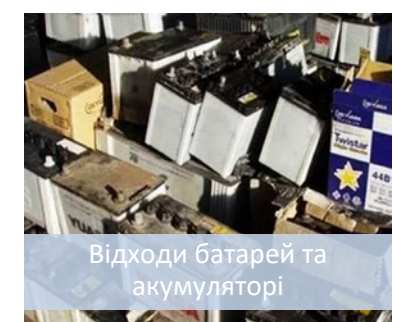
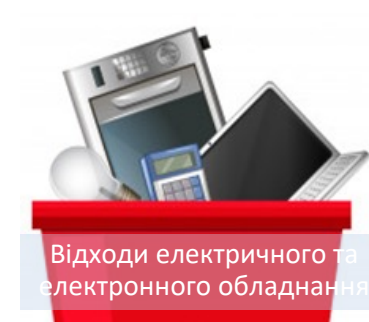
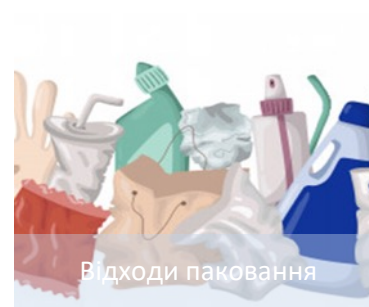
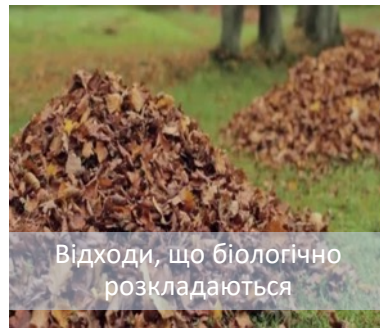
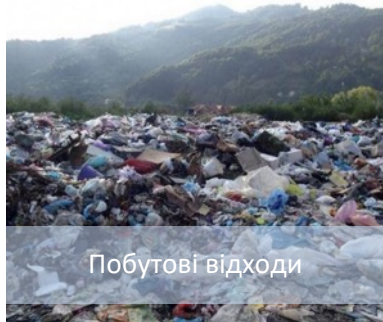
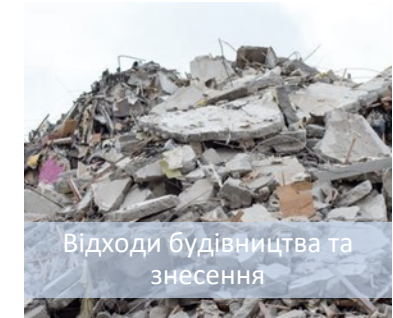
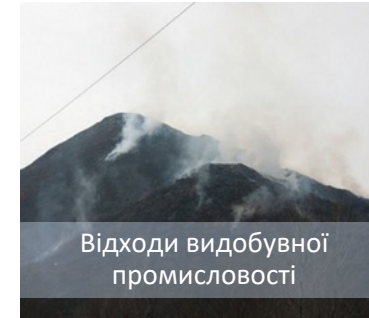
Наказ Міндовкілля від 15.03.2024 № 288
«Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами» ([посилання](#))

Основні дані для МПУВ

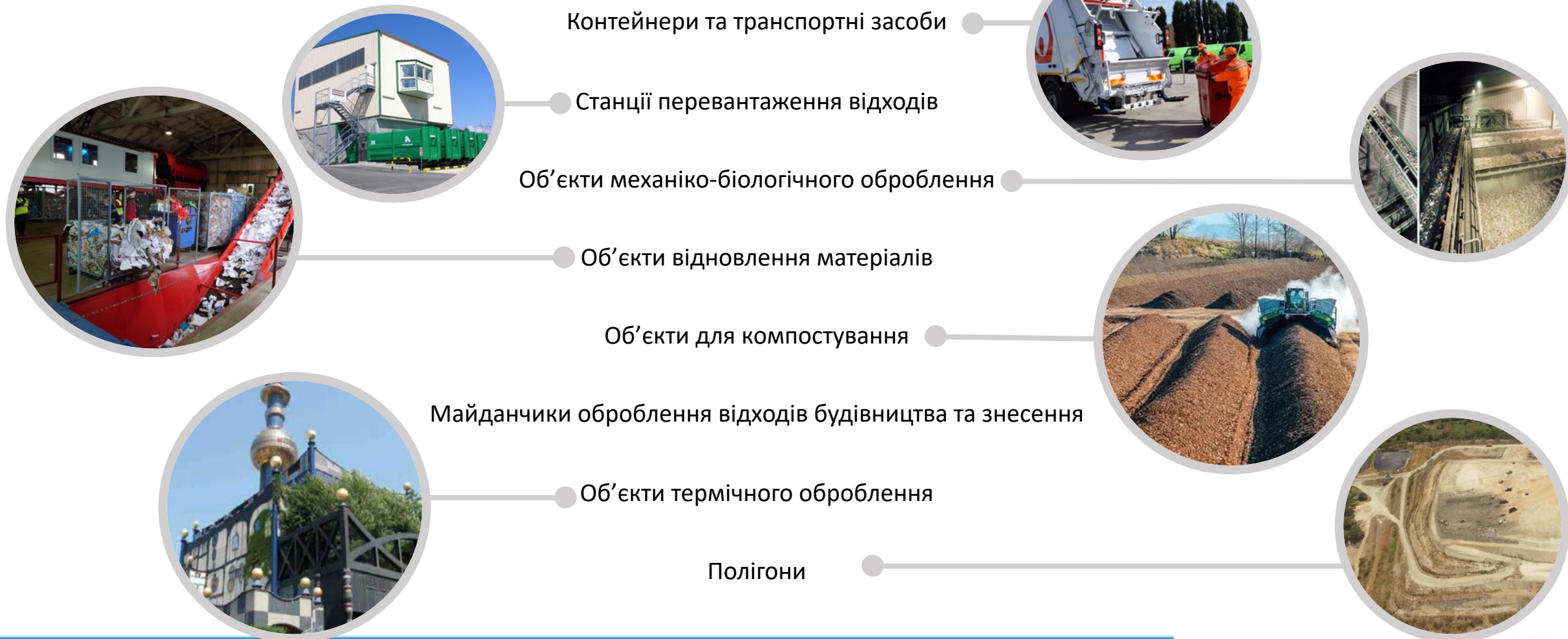
- Чисельність населення за населеними пунктами
- Середні доходи домогосподарств або на душу населення
- Морфологічний склад побутових відходів
- Норми накопичення побутових відходів
- Інвентаризація полігонів та звалищ.
- Наява інфраструктура управління відходами та її стан.
- Обсяги збирання побутових відходів
- Охоплення населення послугами управління відходами
- Перелік суб'єктів господарювання у сфері управління відходами
- Тарифи
- Карта громади
- Цільові галузеві програми
- Промислові підприємства. Статистична інформація про утворення та управління відходами
- Особливі потоки відходів громади, які потребують специфічного управління
- Опис систем збирання (змішані та роздільно зібрані побутові відходи, відходи зелених насаджень, будівництва та знесення)

Види відходів, які охоплює Місцевий план управління відходами

Інфраструктура, потреба у будівництві якої розраховується у МПУВ, зважаючи на локальні умови

Інструменти реалізації МПУВ

Механізм повного відшкодування витрат (cost recovery) на управління відходами

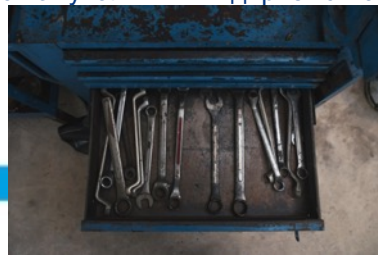
- передбачає встановлення джерел фінансування та затвердження тарифів для повного покриття понесених витрат (інвестиційні, операційні та інші) на надання послуг з управління відходами. Механізм сприяє досягненню цілей ефективності та справедливості, зменшує залежність від постійних дотацій на послуги з управління відходами з місцевого бюджету і забезпечує перенаправлення податкових надходжень на більш доцільні потреби для забезпечення рівності та справедливості.

Впровадження додаткового збору на захоронення відходів на полігонах (landfill tax) (ще не впроваджено в законодавство України)

- Це інструмент для зменшення обсягу захоронення відходів на полігонах. Механізм роботи інструменту: додатковий збір додається поверх вартості необхідної для повного відшкодування витрат на захоронення відходів на полігоні (інвестиційні, матеріально-технічні, експлуатаційні та адміністративні витрати, а також фінансова гарантія, що включає витрати на припинення експлуатації, рекультивацію та догляд за полігоном після припинення його експлуатації). Кошти, отримані з додаткового збору мають витратитися локально на заходи з зменшення захоронення відходів на полігонах, зокрема встановлення на полігоні сортувальної лінії для відокремлення ресурсоцінних компонентів відходів, організацію компостування відходів, які біологічно розкладаються, облаштування полігону відповідно до вимог законодавства.

Залучення приватного сектору

- Спосіб досягнення ефективності, технічної експертизи та залучення фінансових інвестицій у системи управління відходами. Забезпечення належного управління відходами є дорогою послугою і вимагає значних інвестицій у інфраструктуру та довгострокових операційних витрат. Будівництво інфраструктури управління відходами не може бути повністю профінансоване лише за рахунок національних та міжнародних грантових фондів, кредитних коштів або коштів місцевих бюджетів. Очікується, що приватний сектор також відіграватиме важливу роль. Однак компанії приватного сектору очікують повного відшкодування своїх інвестиційних витрат, встановлення тарифів на основі повного відшкодування витрат і їх доступності для користувачів, високого рівня збирання платежів і забезпечення їх сплати користувачами, а також чесної і відкритої конкуренції з державними та комунальними підприємствами.

Система «плати за те, що викидаєш»

- При впровадженні системи «плати за те, що викидаєш», плата за послуги з управління побутовими відходами нараховується залежно від обсягу відходів, який утворює мешканець, домогосподарство або суб'єкт господарювання. Цей інструмент є ефективним для запобігання та зменшення утворення відходів та стимулювання роздільного збирання відходів.

Розширена відповідальність виробника (РВВ)

- РВВ зобов'язує виробників певних видів продукції брати на себе відповідальність за управління стадією відходів у життєвому циклі продукції. Утворення відходів має бути мінімізовано за рахунок дій на всіх етапах життєвого циклу продукції, від проєктування до утворення відходів. Запровадження розширеної відповідальності виробника в Україні передбачене законом «Про управління відходами» щодо виробників продукції, у результаті споживання/використання якої утворюються відходи упаковки, ЕЕО, батарей і акумуляторів, транспортних засобів, знятих з експлуатації, мастил (олив), шин, текстилю.

Зелені облігації

- 1 липня 2021 року в Україні набула чинності нова редакція Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», що запроваджує зелені облігації як окремий підвид цінних паперів. У сфері управління відходами зелені облігації є важливим інструментом, оскільки вони забезпечують фінансування проєктів, спрямованих на захист навколишнього природного середовища та сталий розвиток. Зелені облігації можуть забезпечити необхідні кошти для будівництва або модернізації об'єктів оброблення.

Фінансові гарантії (фінансове забезпечення) закриття полігону та догляду за ним

- Відповідно до статті 40 Закону, власник (балансоутримувач) полігону або суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном, забезпечує проведення рекультивації полігону після припинення його експлуатації, а також догляд за ним після його рекультивації протягом 30 років. Оцінка витрат на закриття карт полігону і догляду після закриття готується до початку експлуатації об'єкта. Загальний фінансовий резерв фінансової гарантії має нараховуватися протягом усього терміну експлуатації карт полігону.

Результати розроблення та впровадження місцевого плану управління відходами

Підвищення якості життя

Зменшення негативного впливу на довкілля

Розвиток інфраструктури

Привабливість для інвесторів

Підвищення рейтингу і репутації громади

Дякую за увагу!

Діана РОДНАЯ,
еколог Асоціації «Український екологічний альянс»
Email: rodnayadi@gmail.com
ukrecoalliance.com.ua

